

державам-членам Ради Європи рекомендовано вести моніторинг запровадження таких заходів, серед яких, зокрема, законодавчі реформи по криміналізації порушення ненависті і ворожнечі на основі гендерної приналежності і створення засобів захисту жертв сексизму в житті.

З метою запобігання булінгу, сексизму та інших негативних проявів юнацького суспільства завданнями викладачів, кураторів груп, керівництва закладу освіти є урізноманітнення студентського життя. Необхідно створити умови для того, щоб молодь була зацікавлена подіями та заходами, які б дозволили зміцнити колектив, об'єднати для вирішення спільних завдань та досягнення поставленої мети і дати можливість кожній особистості проявити себе, отримати підтримку як зі сторони однолітків так і дорослих, досвідчених науково-педагогічних працівників.

Перелік посилань:

1. <https://ips.ligazakon.net/document/T182657>
2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text>
3. <https://www.unicef.org/ukraine/>
4. <http://studena.org>
5. <https://la-strada.org.ua/>
6. <https://www.education-ni.gov.uk/publications/addressing-bullying-schools-act-northern-ireland-2016>
7. <https://www.prevnet.ca/>
8. <https://zmina.info/news/bilshe-45-studentiv-ok-stykalysya-iz-seksyzmom-ta-domagannyamy-v-vnz-opytuvannya/>
9. <https://rm.coe.int/cm-rec-2019-1-on-preventing-and-combating-sexism-ukr/1680968561>

Ярошенко О.В.,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Вороніна. М.С.

СПРОБИ ВИРІШЕННЯ «ЄВРЕЙСЬКОГО ПИТАННЯ» У РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ В ЧАСИ ОЛЕКСАНДРА І (1801 – 1825 РОКИ)

У листопаді 1802 р. царем Олександром І (1801 – 1825) був започаткований «Особливий комітет з благоустрою євреїв». До нього увійшли два польських магнати Адам Чарторижський та Северин Потоцький, граф Валер'ян Зубов, міністр внутрішніх справ граф Кочубей, тільки не призначений міністром юстиції Державін. Активну участь в його роботі приймав також і Михайло Сперанський. До Комітету цар наказав залучити й єврейських депутатів від кагалів усіх губерній, й вони були направлені. Були запрошені й відомі єврейські діячі: Нота Ноткін, Абрам Перетц, Лейба Невахович, Мендель Сатановер та ін. Показово, що прихильники ліберальної течії в його межах вважали, що в єврейському питанні варто дотримуватися простого правила: як можна менше заборон, як можна більше свободи. Втім, були й інші настрої. Їх суть зводилася до того, що євреїв треба перевиховувати.

До кінця 1804 р. Комітет завершив свою роботу, підготувавши «Положення про євреїв», яке було затверджене 9 грудня. До нього був включений окремих параграф, відповідно до якого підтверджувались усі права євреїв на недоторканість їх власності, свою особливу віру та свободу общинної організації. Тобто кагальна організація була залишена без значних змін. Давалося право євреям-фабрикантам, купцям та ремісникам виїжджати за межі «смуги осілости» на якийсь час у справах.

У відповідності до статті 34-ої «Положення...» євреям, починаючи із січня 1807 р., не дозволялося утримувати у сільській місцевості «ніяких оренд, шинків, кабаків і постійних дворів» ні під власним, ні під чужим іменем, торгувати в них алкогольними напоями чи жити. Втім, насильницьке переселення єврейства було замінено програмою заохочення добровільного переселення. Передбачалося повернути євреїв до землеробства, виділивши малозаселені землі у Північному Причорномор'ї, Астраханській та Кавказькій губерніях. На нових місцях переселенці звільнялися від податків на 10 років, отримували від держави позику, яку повертати могли почати теж через 10 років. Євреї отримували право придбати землю в своє приватне володіння без кріпосних селян на ній, однак з правом використовувати найманих робітників-християн. Поряд з цим Комітет запровадив і ряд обмежувальних заходів щодо євреїв: було обмежено використання івриту в документах; до євреїв висувалися додаткові вимоги при обранні їх на посади в містах: обраними могли бути ті євреї, котрі носили німецький чи російський одяг, могли читати і писати російською, польською чи німецькою мовами.

Ідеї «Положення...» були реалізовані тільки в певній частині, що зумовлювалося тим, що в Російську імперію зовсім скоро прийшли нелегкі часи, пов'язані із назріванням війни з Наполеоном. Створений ним в Парижі Сінедріон з єврейських депутатів, метою якого було налагодження зав'язків з євреями в інших країнах, змусили Олександра I вже у 1806 р. дати наказ створити новий Комітет, який мав переглянути «Положення...» в бік його пом'якшення. Імператор не міг допустити, що в такій складній міжнародній ситуації російський уряд буде звинувачений в утисках щодо єврейського населення імперії. Та й внутрішні труднощі не давали можливості реалізувати задумані перетворення, особливо в пункті про виселення євреїв з села. У 1807 р. було видано наказ: «дозволити всім єврейським громадам... обрати депутатів та представників і передати за їх посередництва... відомості про спосіб, який вони самі визнають найбільш зручним для більш успішного виконання заходів, що викладені в Положенні 9 грудня 1804 р.». Більшість депутатів висловилися за відтермінування виселення на значний час. І наприкінці 1808 р. імператор розпорядився призупинити статтю, що забороняла євреям оренду та винні промисли й передбачала їх виселення з села. Початок війни з Наполеоном і зовсім відкинув ідею виселення на задній план і до кінця свого перебування на престолі він до них вже не повертався. Однак спроби обмежити оренду робились. Зокрема, «Уставом 1817 р. про питні податки у великоросійських губерніях» євреям було заборонено займатися там винокурінням. Далі ці заходи були

призупинені потоком звернень від кагалів. Тож, боротьба з винними промислами шляхом виселення євреїв з села за весь час царювання Олександра I з місця так і не зрушила.

На початку 1820-х років насильницькі заходи щодо євреїв посилилися. У відповідь на швидкий розвиток секти суботників у Воронежській, Самарській, Тульській та ряді інших губерній, було прийнято заходи щодо більш жорсткого дотримання «смуги осілости». У 1824 р. Олександр I під час поїздки Уральським хребтом помітив на гірничих заводах значну кількість євреїв, які займалися тайною закупівлею дорогоцінних металів, що наносило значну шкоду державній скарбниці. Було видано наказ, який забороняв допускати євреїв на гірничі підприємства як державні, так і приватні. Підривала скарбницю й контрабандна торгівля на протязі всієї лінії західного кордону Російської імперії, провезення товарів поза митним контролем у обидва боки. Губернатори доповідали що цим займаються євреї, які заселяють прикордонний регіон досить щільно. Тож, 1816 р. було розпорядження по Волинській губернії повністю виселити євреїв на 50 верст від кордону протягом трьох тижнів. Проте цей процес розтягся на п'ять років, й то досягти повного очищення від єврейського населення цих територій не вдалося. А з 1821 р. новий губернатор дозволив євреям повернутися на свої місця. У 1825 р. з'явилась постанова, згідно з якою виселенню підлягали лише ті євреї, які не були приписані до місцевих кагалів, чи не мав тут нерухомості. Однак і цей захід втілювався непослідовно.

Отже, за чверть століття перебування на троні, Олександр I так ніколи й не сконцентрував увагу на єврейському питанні й не зумів знайти та реалізувати послідовні й вигідні для всіх сторін заходи.

Mykola Yasenev

State Biotechnological University

Supervisor – dr. of Sociological Sciences, associate prof. Iryna Nechitailo

STRUCTURAL TRANSFORMATION OF MODERN SOCIETY: PROBLEMS AND DIRECTIONS

Currently, the issues of structural transformation of society are relevant due to radical changes in political, economic, educational and other areas. Social structure is a set of interconnected and interacting social communities and groups, social institutions, social statuses and relations between them. All elements of the social structure interact as a whole [2].

Modern processes of transformation in society can be described as the search for a qualitatively different, new way of development. But it takes some time to reach a new state of equilibrium. The deeper the crisis in society, the stronger the fluctuations among different segments of the population, so more time is needed to achieve stability.

To fully understand the peculiarities of the changes that are taking place, it is necessary to compare the current state of society with the previous, Soviet. The structure of Soviet society allowed only one single ideology, one form of ownership.